

de recepció en la Reial Acadèmia de la Història, el 7 de juliol de 1901); *La moneda en la Edad del Bronce (Cultura Española)*; *Monedas antiguas de Gades (Boletín de la Sociedad Española de Excursiones)*; *Medallas de la Casa de Borbón* (tom IV del catàleg de la Reial Biblioteca). La seva obra més important i que malhauradament no ha deixat enllestida, és *La Moneda Hispánica*, indispensable a tot treball de classificació de les monedes espanyoles. Exercia la Càtedra de l'especialitat numismàtica a la Universitat Central.

Al costat de don Guillem d'Osma, En Vives Escudero fou un col·laborador entusiasta i intel·ligentíssim, que portà la col·lecció de ceràmica d'aquell patrici castellà, a l'esplendor que aconseguí. Tenia, demés de les obres de Numismàtica, altres treballs publicats, tals com: *La arqueta árabe de Palencia* i *La arqueta arábica de Gerona (Boletín de la Sociedad Española de Excursiones, 1893)* i *Antigüedades cartaginesas*; *La necrópolis púnica de Ibiza* (Madrid, Junta per a Ampliació d'Estudis i Investigacions científiques).

Vicens Lampérez i Romea

Nat a Madrid el 24 de març de 1861, mort, a la mateixa vila, el 19 de gener de 1923. Havia estudiat primerament a l'Institut i després a l'Escola de Belles Arts de Saragossa. Retornat a Madrid, rep a l'Escola Superior d'Arquitectura el seu títol professional, l'any 1885. Entra més tard de professor a l'Escola d'Arts i Oficis i en el 1898 passa a ocupar la càtedra de Teoria de l'Arquitectura i primer curs de Projectes a l'Escola d'Arquitectura, càtedra que mantingué fins a la seva mort. Era home d'una gran activitat com ho demostren els treballs fets dins el camp de la seva professió i les obres publicades. Dels primers cal esmentar especialment els de restauració de vells monuments hispànics (Catedrals de Burgos i Cuenca, Palau del Conestable a Burgos i el dels Ducs de l'Infantado a Madrid), algun dels quals no aconseguí, cosa freqüent, aconseguir a tothom (Vegeu la *Demostración gráfica de los errores artísticos de Vicente Lampérez en Burgos*, follet pintoresc del Conde de las Almenas). De la seva bibliografia, ben nombrosa, citem solament les obres de caràcter general o que tenen relació amb l'arquitectura catalana. En primer lloc les seves dues obres més importants: la *Historia de la Arquitectura Cristiana Española en la Edad Media*, premiada en el Concurs Martorell del 1906 (publicada en 1908-909) i la *Arquitectura Civil Española de los siglos I al XVIII*, en premsa en el moment de la mort de l'autor. A esmentar encara *El Bizantinismo en la Arquitectura Cristiana Española* (1900), *Notas sobre algunos monumentos de la Arquitectura Cristiana Española* (1901-1904), *Historia de la Arquitectura Cristiana* (1904), *Bases y medios prácticos para hacer el inventario de los monumentos arquitectónicos de España* (1907), *La Restauración de los Monumentos Arquitectónicos*, comunicació llegida l'any 1913 en el Congrés de la «Asociación Española para el Progreso de las Ciencias», *Los Palacios españoles de los siglos XV y XVI* (1913), *Las Ciudades Españolas y su arquitectura municipal al finalizar la Edad Media* (1917), etc. El professor Lampérez havia col·laborat així mateix activament en diverses revistes i publicacions locals, ultra els informes i notes donats a conèixer en els Butlletins de les Reials Acadèmies de Sant Ferran i de la Història de Madrid.

Guillem J. de Osma

Guillem d'Osma, més que home polític i més que hisendista, encara que Ministre de Finances, fou home d'estudi d'una especialitat: la ceràmica de Manisses, i en aquesta qualitat fou un dels nostres estudiosos. Ell deixà al morir la més nombrosa col·lecció d'aquest art existent, llegat que féu al fundar la Institució Museu, i una interessant aportació científica per a estudiar sos orígens.

La primera ha donat per resultat la fundació de la Institució Museu que porta el nom de Instituto de Valencia de Don Juan, regit per una junta particular independent de l'Estat, tal com són organitzats els més grans museus de la Gran Bretanya i dels Estats Units d'Amèrica. Home que coneixia a fons l'Estat espanyol i la seva administració, declara hereu de ses col·leccions el Museu Britànic en el cas que l'Administració de l'Estat s'immiscuís en el regiment dels tresors que havia aconseguit resumir.

La segona té una bibliografia curta, però sòlidament treballada, publicada en tirades curtes que donava a les biblioteques i als especialistes. Les principals són:

*Apuntes sobre cerámica morisca.**Textos y documentos valencianos:*

- N.º 1 *La loza dorada de Manises en el año 1454 (Cartas de la Reina de Aragón a don Pedro Boil).* — Madrid, 1906.
- N.º 2 *Los maestros alfareros de Manises, Paterna y Valencia. Contratos y ordenanzas de los siglos XIV, XV y XVI.* — Madrid, 1908.
- N.º 3 *Las divisas del Rey en los pavimentos de «obra de Manises» del castillo de Nápoles (años 1446-1458).* — Madrid, 1909.

Los letreros ornamentales en la cerámica morisca del siglo XV (article publicat en Cultura Española). Etc.

J. P. C.

El Comte Robert de Lasteyrie du Saillant

Els grans savis irradien més enllà de llur esfera d'estudis, llum poderosa, i aquest nom, ornat de títols aristocràtics, que fou un dels grans mestres de l'arqueologia medieval, el va portar un home de vida complicada, home d'afers i home polític. Sa biografia tira a terra tot aquell sistema de l'especialització, dels dedicats, com a exclusiva professió, al conreu de la Ciència. La llista dels elogis acadèmics pòstums diuen sobradament com foren múltiples i variades ses activitats científiques i extracientífiques i com en totes elles excel·lí, admirat de sos confreres i deixebles. Nasqué a París d'una família en la qual hi ha hagut la tradició de l'estudi de l'art i de la intervenció en la cosa pública: Son avi havia estat Carles-Filibert de Lasteyrie, un dels primers membres de la *Société Nationale des Antiquaires de France*. Son pare fou Ferdinand de Lasteyrie, autor d'un tractat sobre les vidrieres de color (1837-1856), sobre orfebreria (1875); son fill fou Ministre de Finances de França durant una part de la guerra i al començament de la postguerra. La seva vocació fou vacil·lant: deixeble, primer, de Saint-Cyr, intenta després entrar a l'Escola Politècnica, quan, en mig dels estudis matemàtics, una greu malaltia, que acompanyà durant la vida aquella figura gegant i d'aparent fortalesa, el féu dedicar al camí més agradable i en apariència més planer de l'Escola de Cartes i de l'Escola de Dret.

Ben aviat substituï Quicherat en la càtedra d'Arqueologia de l'Escola de Cartes, que exercí durant més de trenta cursos i entre els deixebles de la qual hi ha els noms més il·lustres de l'Arqueologia medieval francesa, com Lefèvre-Pontalis, Enlart, Brutails, Aubert, etc. Aquest home aristòcrata trobà en la França republicana tots els llocs de treball i tots els llocs d'honor que podia desitjar, i pogué empènyer i organitzar la investigació científica francesa per camins que a nosaltres semblen ideals somniats inassequibles. Una de ses obres fou l'organització de les múltiples institucions científiques que poblen la França; els que entre nosaltres parlen tan sovint de la descentralització i de l'organització de la cultura local, trobarien en la seva obra un guia i un mestratge. Un de sos esforços fou la *Bibliographie des travaux historiques et archéologiques des sociétés savantes de province*, que encara avui segueix; altre, l'*Album archéologique des Musées de province*.

Home de món, portava sa elegància a tot; sos escrits eren clars, sòlids. El vell deixeble de Saint-Cyr, l'antic *Polytechnicien* es revelava en la lògica matemàtica de sos escrits històrics i arqueològics. La matèria havia canviat, però la seva intel·ligència fou plasmada per sempre pels estudis de l'Àlgebra i de la Geometria.

No podem ací tractar de sa bibliografia, nombrosíssima, ens limitem sols a ço que es relaciona d'una manera directa amb l'arqueologia de la nostra terra.

Aquesta no fou mai objecte concret dels seus estudis; però li sortí al pas amb sos monu-menst arquitectònics i escultòrics i a ella hagué de referir-se en els *Etudes sur la sculpture française au Moyen Age*, que omplí el volum VIII dels *Monuments Piot*, sortit en 1902, en l'*Architecture religieuse à l'époque romaine*, sortida en 1912, i en sa *Architecture religieuse à l'époque gothique*, obra pòstuma que deixà completa i que ha publicat son deixeble i successor M. Marcel Aubert. Una de ses tesis fou la prioritat de l'escultura monumental de la França del Nord sobre la del migdia. La dels portals de Chartres, de Saint-Denis, de Mans, de Corbeil i d'Elampes eren anteriors a la dels portals i claustres de Provença i del Llenguadoc. La tesi fou sostinguda sobre l'anàlisi de textos i d'inscripcions contra les teories de Vöge, qui sostenia la tesi inversa recolzat en dades estètiques i de comparació de formes. La discussió d'aquest problema no és pas ferma, car ell